

CERCETĂRILE ARHEOLOGICE DE PE TERITORIUL JUDEȚULUI VRANCEA — 1926—1986 —

VICTOR BOBI

În cadrul procesului de căutare a valorilor și sensurilor istoriei și culturii noastre, unii înaintași ca prof. O. Tafrali, arătau că, „Studiul artei și arheologiei are în lumea întreagă o însemnătate deosebită” și că „Există o mișcare generală în toate țările civilizate pentru cunoașterea cât mai adâncă și mai amănunțită al tuturor popoarelor”¹. Iar V. Pârvan, era convins că „Pentru a înțelege nașterea, dezvoltarea și persistența românismului danubian, trebuie să cunoaștem înainte de orice protoistoria Europei centrale și carpato-danubiene în mileniul întâi î.e.n.”²

Prima stațiune arheologică unde au fost organizate cercetări în județul Vrancea a fost localitatea Bontăești.³

Acest șantier a fost inaugurat în luna septembrie 1926 de către V. Pârvan. Dar de rezultatele acestor săpături n-a mai avut prilejul să se bucure — fiind ultimul șantier organizat spre sfârșitul vieții sale.⁴ Săpăturile arheologice au fost continuate de către V. I. Dumitrescu de la Muzeul Național din București.⁵

Tot în anul 1926, s-au efectuat cercetările arheologice de la Virteșcoi de către Gr. Anițescu, când a fost descoperită pentru prima dată cultura carpică.⁶

De altfel, o primă descoperire arheologică în județul Vrancea este menționată că s-a efectuat în anul 1838, în localitatea Șiscani.⁷ Probabil că a fost descoperit un mormânt din perioada de tranziție de la neolitic la epoca bronzului.

1 O. Tafrali, *Arta și Arheologia*, Iași 1927, p.

2 V. Pârvan, *Getica* — O încercare de protoistorie a Daciei în mileniul I î.e.n., București, 1926, p. 724.

3 Stațiune complexă cu mai multe niveluri de locuire — începînd cu neoliticul timpuriu, cultura Criș; aspectul cultural Stoicani—Aldeni (Aldeni II) — neoliticul târziu — cultura Cucuteni, epoca bronzului — cultura Monteoru — epoca geto-dacică, epoca prefeudală și feudală.

4 H. Metaxa — *IN MEMMORIAM* — București, 1928, Extras din „Arhiva pentru știință și Reformă socială” — revista institutului Social Român, anul VII, Nr. 3—4, 1928, p. 43.

5 Vl. Dumitrescu — *LA STATION PREHISTORIQUE DE BONTĂEȘTI — DACIA — III—IV — 1927—1932*, București, 1933, p. 88—114.

6 Gr. Anițescu, *Noi achiziții ale Muzeului de Antichități Iași*, *Arta și Arheologia*, II, 1929, p. 13—21; I. L. Neagu, *Noi Achiziții ale Muzeului de Antichități Iași*, *Arta și Arheologia*, III, 5—6, 1930, p. 45—51.

7 Arhivele statului — Filiala Iași, tr. 1353, dosar, p. 1, 7.

O altă descoperire a fost făcută la Domnești, unde s-a identificat un vas-figurină antropomorf de dimensiuni mari, publicat de Emil Coliu în anul 1933, în revista locală „Milcovia”.⁸

Și tot Emil Coliu, în 1933, manifestă o oarecare nemulțumire în legătură cu rezultatele cercetărilor arheologice întreprinse pînă atunci în zona județului nostru, arătînd că „regiunea Milcoviei nu ne-a dat pînă acum nimic mai de seamă pentru timpurile de dinaintea istoriei, cînd în loc de izvoare scrie vorbește piatra sau mealul. Cele citeva descoperiri izolate și întimplătoare făcute în diferite puncte ale regiunii (se menționează la subsol că pe harta arheologică a Muzeului Național din București sînt notate următoarele puncte Domnești, Odobești, Faroanele, Cîrligele, Focșani, Slobozia, Hîngulești ca „stațiuni incerte” și Bonțești ca „stațiune certă”) nu prezintă nimic caracteristic și reușesc doar să constituie dovada, că aceste ținuturi atît de bine înzestrate de natură au fost și ele locuite — după cum era firesc — din cele mai îndepărtate vremuri”⁹.

Acești înaintași au avut intuiția genială a puternicei manifestări creatoare autohtone, că pe aceste locuri au existat numeroase civilizații încă înainte de cucerirea romană, care va constitui punctul de plecare al unei noi sinteze etnice și spirituale pe teritoriul județului nostru.

Preluînd tradițiile înaintașilor și în județul Vrancea a dus la o lărgire considerabilă a interesului pentru cunoașterea istoriei străvechi și vechi a întregului teritoriu.

Muzeul vrincean, pe lângă alte activități, a organizat anual campanii de cercetări arheologice. Astăzi putem dovedi o continuitate perfectă de locuire a acestor meleaguri precum și faptul că ea se încadrează organic în istoria civilizației de pe pămîntul României.

După cum se știe, muzeele au devenit în etapa actuală centre de cercetare prin activitatea științifică pe care o desfășoară în paralel cu activitatea expozițională.

Una din activitățile muzeelor de istorie este și aceea de a scoate la lumină, a studia, păstra și interpreta vestigiile arheologice ca dovezi incontestabile ale continuității milenare în spațiul patriei noastre. În zona Carpaților de curbură, Muzeul județean de istorie din cadrul Complexului muzeal Vrancea a desfășurat o adevărată campanie de cercetări de suprafață¹⁰ (periegheze) și organizări de șantiere arheologice, la succesul acestora contribuind și colaborările cu Institutele de arheologie din București și Iași, sau cu alte muzee din țară.

⁸ Emil Coliu, O nouă descoperire în domeniul ceramicii pictate din Moldova de jos, vol. 1—2, an. IV, p. 3.

⁹ Ibidem p. 33.

¹⁰ N. Zaharia, M. Petrescu — Dimbovița, M. Zaharia — Așezări din Moldova de la Paleolitic pînă în sec. XVIII, București, 1970, Ed. Academiei Române pp. 359, 372, 367, 365, 366; M. Brudin, Cercetări perieghețice în sudul Moldovei, Mat. IX, Buc. 1970, p. 511; M. Florescu și Viorel Căpitanu, Cercetări arheologice de suprafață în județul Bacău, Arh. Mold., VI, 1969, p. 214.

Din anul 1955, au început săpăturile de la Bîrsești ¹¹, iar în anii 1956—1957 cele de la Bonțești ¹², Pădureni ¹³ și în 1959 cele de la Țifești ¹⁴. A urmat cercetarea așezării de la Terchești ¹⁵ (1964—1966) apoi cele de la Mănăstioara—Fitionești ¹⁶ (1965—1968), Cîndești—Cetățuie ¹⁷ (1960—1969), Dragosloveni ¹⁸ (1967—1968), Mărtinești ¹⁹ (1972—1974), Iugani ²⁰ (1974—1975), Oreavu ²¹ (1975), Cîmpineanca ²² (1973—1974), Pufești ²³ (1970), Lespezi—Homocea ²⁴ (1975—1976), Adjudu—Vechi ²⁵ (1974—1979), Palanca—Urechești ²⁶ (1978—1980), Coroteni ²⁷

11 S. Morintz, Săpăturile de la Bîrsești, Mat. III, p. 219 și urm.; Mat. V, p. 355 și urm.; Mat. VI, p. 231 și urm.; Mat. VII, p. 201 Vrem Dacia, NS, I 1957, p. 117—132.

12 Gh. Bichir — Raport asupra cercetărilor de la Bonțești, Mat. II, p. 257.

13 S. Morintz și Gh. Bichir — Săpăturile de la Pădureni, Mat. VI, p. 487.

14 S. Morintz și N. Harțuche, Săpăturile de la Țifești, Mat. VIII, p. 525.

15 Marilena Florescu și Gh. Constantinescu, Cercetările arheologice din așezarea din epoca bronzului cultura Monteoru de la Terchești, SCIVA XVIII, Nr. 2, 1967, p. 285.

16 M. Florescu și Gh. Constantinescu, „Așezarea din epoca bronzului de la Mănăstioara — Fitionești, Danubius, I, 1967, p. 61.

17 Dicționar de istorie veche a României, Ed. științifică și enciclopedică, Buc., 1976, p. 168.

18 Maria Comșa și Gh. Constantinescu, Depozitul de unelte și arme din epoca feudală timpurie descoperit la Dragosloveni — Vrancea SCIV, 3 tom. 20, 1969, p. 425.

19 Victor Bobi, Considerații preliminare asupra celor două necropole de tip Sintana de Mureș de la Mărtinești și Iugani — Vrancea, în MEMORIA ANTI-QUITATIS IX—XII 1985, p. 205.

20 Idem.

21 Ion Mitrea, Cercetări arheologice privind secolele IV—XI în județul Vrancea, Vrancea I, Studii și comunicări, Focșani, 1978, p. 45.

22 Idem p. 53; I. Mitrea și V. Nămoșanu, Cercetări arheologice în așezarea de la Cîmpineanca, SCS seria istoric-filologic, Bacău 1977, p. 61.

23 M. Florescu, Mircea Nicu, Gh. Rădulescu, Cîteva date referitoare la fazele timpurii ale culturii Monteoru în lumina cercetărilor de la Pufești, în MEMORIA ANTIQUITATIS III, 1971, p. 153.

24 Ion Mitrea, Săpături de salvare în așezarea prefeudală de la Lespezi-Homocea, Carpica VIII, 1976, p. 183 și urm.; Idem Vrancea I, 1978, p. 51.

25 Al. Artimon, Contribuții arheologice la istoria Adjudului (sec. XIV—XVII), Carpica 1976, p. 235.

26 Sondaj de salvare început în anul 1978 de Victor Bobi în punctul „Titir” unde au fost identificate trei niveluri de locuire primul aparținînd epocii eneolitice cu aspect Stoicani—Aldeni — cultura Gumelnița, cu importuri cucuteniene, al doilea epocii bronzului cultura Monteoru și ultimul nivel geto-dacic.

La circa. 300 m SE de această cetățuie, a fost identificată o așezare din sec. VI—VII e.n., unde au fost cercetate parțial două locuințe adincite.

27 Săpături de salvare începute în anul 1976 de V. Bobi și A. Paragină. Este o stațiune complexă compusă din mai multe așezări și necropole, începînd cu neoliticul mijlociu — cultura Boian — faza Bolintineanu și pînă în epoca feudală sec. XVI—XVII e.n.).

(1977...), Odobești²⁸ (1980), Cindești-necropolă²⁹ (1968...), Voetin³⁰ (1981—1982), Bolotești³¹ (1982—1984), Budești³² (1978—1980), Bătinești³³ (1981—1989) și Virteșcoiu³⁴ (1986...).

Aceste vestigii istorice strînse cu mîgălă au putut fi coroborate cu descoperirile din întreaga țară, permițînd reconstituirea veridică a acestor epoci îndepărtate și repunerea în lumină a fiecărui eveniment crucial din milenii ce alcătuiesc istoria poporului român.

Relieful județului este variat, incluzînd cele trei trepte principale, munți, dealuri și cîmpii și brăzdat de o rețea de ape, fapt ce a favorizat o continuitate de locuire a omului încă din paleoliticul superior atestat prin descoperirile de la Birsești³⁵, Vitănești³⁶, Colacu³⁷, Iugani³⁸, Fiti-onești³⁹ etc. Aceste descoperiri, cît și cele pe care le vom întreprinde, ne vor ușura înțelegerea unor probleme dintr-o epocă istorică atît de îndepărtată.

Neoliticul timpuriu este reprezentat prin materialele arheologice ce aparțin culturii Criș, descoperite la Bonțești⁴⁰, Cindești⁴¹, Muncelu⁴².

28 Sondaj de salvare efectuat în anul 1980 de către V. Bobi și A. Paragină. Au fost identificate urme de locuire din epoca bronzului cultura Monteoru, prima epocă a fierului (Hallstatt) și epoca feudală (sec. XV—XVII).

29 Victor Bobi, Cercetări arheologice din epoca bronzului, în St. și Com., Vrancea IV, 1981, p. 50; M. Florescu, Cîteva observații privind ritul și ritualurile comunităților tribale monteorne în lumina săpăturilor de la Cindești — județul Vrancea, CARPICA, X, 1978, p. 97.

30 Săpături de salvare efectuate de către V. Bobi și A. Paragină în anii 1981—1982. Cu acest prilej au fost cercetate patru locuințe aparținînd culturii Criș și numeroase gropi cu resturi menajere. Deasupra celei de a patra locuință au fost surprinse două gropi cu resturi menajere. În prima groapă au fost găsite fragmente ceramice ce aparțineau culturii ceramicii liniare, iar în cea de a doua au fost identificate fragmente ceramice ce aparțin neoliticului mijlociu — cultura Boian — etapa Spanțov. De asemenea au mai fost cercetate trei morminte de in-humație ce aparțin sec. IV e.n.

31 C. Buzdugan, Victor Bobi și A. Paragină, Cercetări arheologice în necropola tumulară de la Bolotești jud. Vrancea. În Anuarul muzeului național, VIII, Buc. 1986, p. 27; C. Buzdugan, V. Bobi și N. Cernea, Cercetările arheologice din tumulul 2 de la Bolotești-Vrancea, SCIVA, tom 38, Nr. 3, București, 1987, p. 224.

32 Gh. Constantinescu și A. Paragină, Cercetările arheologice de la Budești — Cotești, jud. Vrancea, în Studii și Materiale arheologice XIV — Tulcea 1980, p. 468.

33 Cercetările arheologice au fost începute în anul 1981 de către Anton Paragină și continuate pînă în prezent. Au fost identificate vestigii arheologice din sec. XIV—XVIII.

34 Cercetările arheologice au fost începute în anul 1986 de către V. Bobi și A. Paragină și continuate pînă în prezent. Cu acest prilej au fost identificate urme materiale datînd din epoca bronzului — cultura Monteoru — (M I C 4, M I C 2 și M II b) și din epoca feudală (sec. XII—XIII) așezare și necropolă.

35 Ibidem nota 11.

36 Material inedit — cercetări Gh. Constantinescu.

37 Ibidem.

38 Material inedit — cercetări V. Bobi.

39 Ibidem.

40 Vezi nota 12.

41 V. Bobi, Contribuții la repertoriul arheologic al județului Vrancea — Descoperiri neo-eneolitice, St. și Com., Vrancea II. 1979, p. 22.

42 Ibidem p. 27.

Focșani⁴³, Voetin⁴⁴ ș.a. localități, unde întâlnim destul de frecvent decorul incizat cu motivul spic de griu și ceramică pictată.

Neoliticul mijlociu, reprezentat prin cultura Boian — etapele Bolintineanu (Boian I), Giulești (Boian II) și Vidra (Boian III) este descoperit la Coroteni⁴⁵, Cîndești⁴⁶, Gugești⁴⁷ etc.

Aceste descoperiri arheologice și în special cele de la Coroteni, unde au putut fi identificate etapele Boian I, Boian II și Boian III, au mărit aria de răspîndire a purtătorilor acestei culturi — Boian I — de la Aldeni⁴⁹ — Buzău, pînă la Coroteni—Vrancea⁵⁰.

Identificarea celei de-a treia etape a culturii Boian faza Vidra (Boian III) (la Coroteni)⁵¹ ne duce la concluzia că etapa Giulești a culturii Boian (Boian II) în zona de sud-vest a Moldovei a evoluat spre faza Vidra (Coroteni) care, după cum se știe, s-a extins în mod evolutiv atît în sud-estul Transilvaniei (ERESTEGHIN)⁵² etc., cît și în zona centrală a Moldovei (Traian — Dealul-Viei)⁵³, ș.a. localități, zone în care cultura Boian grefindu-se pe vechiul fond liniar-ceramic, a dat naștere culturii Precucuteni I⁵⁴, în a cărei primă fază se observă pregnant tradiția culturii Boian. În ce privește zona de sud-est a Moldovei și în parte, nord-estul Munteniei putem constata o evoluție mai rapidă a culturii Giulești spre aspectul Aldeni II la care s-au adăugat o serie de componente culturale, urmate de cultura Gumelnița.

Cultura Precucuteni și aspectul cultural Stoicani-Aldeni (Aldeni II) au fost identificate la Bonțești, Mănăstioara, Palanca—Urechești, Panciu.

Acest aspect cultural a luat ființă în zona de interferență a celor două mari culturi eneolitice extracarpatice Gumelnița și Cucuteni, în spațiul dintre cotul Carpaților Orientali și al Dunării, prin extinderea culturii Protocucuteni (Cucuteni Al) în N-E Munteniei și revărsării cul-

43 Ibidem p. 26.

44 Vezi nota 30.

45 Victor Bobi, O așezare din neoliticul mijlociu, cultura Boian — faza Bolintineanu, descoperită la Coroteni—Vrancea, St. și Com. VRANCEA IV, 1981, p. 25; Victor Bobi, O nouă etapă de locuire a purtătorilor culturii Boian descoperită la Coroteni—Vrancea, VRANCEA, St. și Com. V—VII, Focșani, 1987, p. 321.

46 V. Bobi, Un atelier de prelucrare a silexului și pietrei aparținînd culturii Boian, descoperit la Cîndești—Vrancea, St. și Com. VRANCEA I, 1978, p. 7.

47 Vezi nota 37, p. 26.

48 Eugen Comșa, Stadiul cercetărilor cu privire la faza Giulești a culturii Boian, SCIV 1—4, An VIII, 1957, 30.

49 Eugen Comșa, Considerații cu privire la evoluția culturii Boian, SCIV, V, 3—4, 1954, p. 361.

50 Ibidem nota 45, p. 44.

51 În anul 1981 au fost identificate șase locuințe ce aparțin culturii Boian — faza Vidra, cu analogii în etapa Gălățui, cît și în etapa Vărăști. (Eugen Comșa, Istoria comunităților culturii Boian — Ed. Academiei Române, București 1974, p. 27).

52 Z. Székely, Contribuții la studiul culturii Precucuteni în Valea Oltului, Culegere de studii și cercetări, Brașov I, 1967, p. 82.

53 Hortensia Dumitrescu, Șantierul arheologic Traian, Mat. V, 1969, p. 198.

54 Silvia Marinescu Bilcu, Cultura Precucuteni pe teritoriul României, Ed. Academiei Române, București, 1874, p. 114.

turii Gumelnița Al, în S, Moldovei fapt ce a determinat un facies de sinteză între cele două culturi componente.⁵⁵

De asemenea, cercetarea aspectelor culturii eneolitice cu ceramica pictată Cucuteni și Gumelnița ce aparțin neoliticului târziu sînt foarte numeroase și identificate sub toate fazele de locuire. În general, neo-eneoliticul cuprinde în etapa actuală de cercetare pe teritoriul jud. Vrancea peste o sută de puncte arheologice⁵⁶, cu splendida și eleganta ceramică incizată, excizată și pictată.

Perioada de tranziție de la neolitic la epoca bronzului și bronzul timpuriu este bine reprezentat în necropola tumulară de la Bolotești unde au fost identificate morminte de înhumăție în poziție chircită, presărate cu ocră roșu, unele morminte în cutie de piatră (cistă) altele în gropi săpate la baza movilei.

Rezultatele acestor cercetări dau numeroase date privind populațiile venite din stepele nord-pontice începînd de la sfîrșitul eneoliticului și pînă în epoca bronzului, ce reprezintă de fapt elementul indo-european care împreună cu fondul cultural local va crea sinteza bronzului tracic carpato-dunărean.

Cercetările privind epoca bronzului au dus la descoperirea a peste 120 de așezări și necropole, începînd cu bronzul timpuriu — cultura Glina III — Sneckenberg ; cultura Monteoru ce aparține bronzului mijlociu și cultura Noua — bronzul târziu. Cele mai reprezentative șantiere au fost organizate în stațiunile arheologice complexe de la Cîndești, unde au fost cercetate o așezare — „Cetățuia”⁵⁷ — și necropola⁵⁸ cu peste 1 000 morminte de înhumăție și incinerăție.

La Coroteni⁵⁹, tot stațiune complexă, a fost identificată cultura Glina III — Sneckenberg ce aparține bronzului timpuriu și o așezare care începe cu cea mai timpurie etapă de locuire a culturii Monteoru. — MIC4 unde se remarcă un aspect deplin cristalizat. De asemenea, la Vîrtescoiu a fost descoperită o altă așezare Monteoru IC4. În restul zonei județului nostru a fost identificată o maximă densitate de locuire, începînd cu etapa MIC3, unde remarcăm o pregnantă originalitate a culturii Monteoru pînă la sfîrșitul epocii bronzului — cultura Noua⁶⁰.

Șantierele arheologice organizate la Bîrsești, Cîndești Odobești etc., unde au fost cercetate așezări și necropole din prima epocă a fierului (Hallstatt) — etapă de mari restructurări istorice în care se cristalizează etnosul tracic și se dezvoltă culturi cu trăsături specifice în ceea ce privește nivelul forțelor de producție, al metalurgiei și în special tehnica ceramicii au dat numeroase rezultate științifice.

Cercetările de la Bîrsești⁶¹ au adus însemnate contribuții istoriei patriei prin faptul că pe lîngă elucidarea unor probleme privind dezvoltarea

55 A. Nițu, Vase antropomorfe ale ceramicii Stoicani — Aldeni din sudul Moldovei, Cercetări istorice, Muzeul de istorie a Moldovei, Iași, 1971, p. 77.

56 Ibidem nota 41.

57 Ibidem nota 17.

58 Ibidem nota 29.

59 Vezi nota 29, p. 50 și urm.

60 Ibidem nota 29, p. 52.

61 Ibidem nota 11.

tarea societății omenești din sud-vestul Moldovei, la sfârșitul epocii hal-statiene, a scos în evidență marele complex cultural Bîrsești — Ferigele (sec. VI—V î.e.n.) numit astfel după necropolele cercetate la Bîrsești — Vrancea și Ferigele — jud. Vîlcea. Acest complex cultural este creația unor populații tracice răspândite în zonele subcarpatice în perioada tîrzie și finală a primei epoci a fierului, cînd s-au format în aria Carpato-Balcanică uniunile de triburi cunoscute, în tradiția istorică scrisă, sub numele de geți (Herodot, Tucidide) și apoi de daci.

Cea de-a doua epocă a fierului (Latène) este identificată pregnant în cele trei cetăți de la Cîndești⁶², Mănăstioara⁶³ și Palanca — Urechești⁶⁴ unde au fost organizate șantiere arheologice. Aceste cercetări au scos la iveală dovezi valoroase privind civilizația geto-dacilor din zona Carpaților de curbură — dezvoltarea metalurgiei fierului, a meșteșugurilor și intensificarea schimburilor pe care populația locală aflată în plin proces de dezvoltare, le avea cu lumea grecească și romană.

Deosebit de importante sînt și tezaurele monetare și de podoabă dacice, cît și tezaure monetare grecești și romane în care seria emisiilor datează din epoca anterioară cuceririi Deciei. De remarcat sînt tezaurele descoperite la Mărășești⁶⁵ (ce cuprinde peste 800 monede de aur cu emisiunile regilor macedoneni Filip II, Alexandru cel Mare și Lysimach), Dumbrăveni⁶⁶ (care cuprinde un număr de peste 270 monede de argint și se numără printre cele mai valoroase tezaure de argint geto-dacice), Răcoasa⁶⁷ (cu 115 monede de argint), Voloșcani⁶⁸ (peste 60 monede de argint) și Clipicești⁶⁹ (ce cuprinde monede thasiene (tetradrahme) și podoabe dacice de argint datate la sfârșitul secolului al II-lea și începutul sec. I î.e.n.).

Aceste tezaure aduc noi dovezi privind cunoașterea nivelului înalt pe care l-a atins prelucrarea argintului în Dacia și a dezvoltării economice în perioada ce precede cristalizarea statului dac de sub conducerea lui Burebista. Numeroasele descoperiri monetare romane îngropate înainte și după cucerirea romană ca cele de la Bonțești⁷⁰, Mănăstioara⁷¹,

62. Gheorghe Constantinescu, Contribuții arheologice la civilizația geto-dacică de pe teritoriul județului Vrancea, St și Com. Vrancea I, 1978, p. 19 și urm.; Cercetările arheologice de la Cîndești și Mănăstioara au fost conduse de M. Florescu de la Institutul de istorie și arheologie Iași.

63 Ibidem p. 20.

64 Vezi nota 26.

65 Constantin Preda, Moneda antică în România, Ed. Meridiane, București, 1969, p. 18.

66 Constantin Preda și Gh. Constantinescu, Geții din Siretul inferior și riul Buzău în lumina descoperirii monetare de la Dumbrăveni (jud. Vrancea) SCIV vol. IV, Ed. Academiei Române, p. 21.

67 Ibidem.

68 Ibidem.

69 I. Mîtreă, Un nou tezaur de tetradrahme thasiene și podoabe dacice de argint descoperit în Moldova, SCIV tom. 23, 1972, p. 641.

70 Gh. Constantinescu și H. Boss, Descoperiri monetare în raionul Focșani și împrejurimi, SCIV I, 1957, p. 469.

71 Victor Bobi, Tezaurul monetar roman de la Mănăstioara—Fitionești (Vrancea), Carpica IV, 1976, p. 121.

Bordești⁷² etc. dovedesc că schimburile comerciale cu lumea grecească și romană au fost neîntrerupte și că aceste legături nu vor înceta nici după retragerea aureliană.

Unele descoperiri de monede imperiale găsite în așezări sau împrejurimi, cum sînt cele identificate la Budești, emisiuni din timpul lui Antonius Pius, Caracalla, descoperită la Sihlea⁷³ apoi tezaurul imperial roman descoperit de Focșani (ale cărui monede se eșalonează cronologic începînd din secolul al II-lea cu Antonius Pius și se încheie cu cele emise de Trebonianus Gallus și Velusianus anii 251—253), tezaur ce reflectă structura circulației monetare romane imperiale pe teritoriul Moldovei la începutul celei de a doua jumătăți a secolului al III-lea e.n., ridică o serie de probleme de natură numismatică precum și altele de natură istorică⁷⁴.

Cultura materială a daco-carpilor (sec. II—III e.n.) a fost descoperită pe teritoriul județului nostru încă din anul 1926, la Virteșcoi⁷⁵ urmînd apoi organizarea șantiierelor arheologice în stațiunile de la Pădureni⁷⁶, Tifești⁷⁷, Bonțești⁷⁸, Cîndești⁷⁹ etc., cu care prilej au fost identificate noi dovezi că aceste urme materiale reprezintă în esență o cultură dacică evoluată, căreia i s-au adăugat influențele romane și sarmatice.⁸⁰

Tot cercetările arheologice au confirmat faptul că dacii liberi, (carpii) au lăsat o bogată moștenire perioadei de început a migrației popoarelor pe care o găsim mereu prezentă în conținutul și geneza culturii Sîntana de Mureș.⁸¹

Pînă în prezent pe teritoriul județului nostru au fost cercetate parțial trei necropole și o așezare de tip Sîntana de Mureș (sec. IV e.n.) — ne-

72 Gh. Constantinescu, Un tezaur de denari romani descoperit la Bordești—Vrancea, VRANCEA I, Studii și Comunicări, Focșani, 1978, p. 35.

73 M. Chițescu și V. Bobi, O monedă inedită emisă în orașul Histria în timpul lui Cracălia, SCIV I, 24 1973, p. 131.

74 Bucur Mitrea și Gh. Constantin, Notă despre un tezaur de monede romane imperiale din sec. al III-lea descoperit în Moldova de Jos, Carpica X, 1978 p. 185.

75 Gr. Anitescu, Noi achiziții ale Muzeului de Antichități Iași, Arta și Arheologia, II, 1929, p. 13—21; I.L. Neagu, Noi achiziții ale muzeului de Antichități, Iași, Arta și Arheologia III, 5—6 1930, p. 45—51. Noi cercetări de suprafață au fost efectuate în zona satului Virteșcoi în 1956 cînd a fost identificată și așezarea Carpică (Gh. Bichir — Descoperiri carpice în regiunea Galați, DANUBIUS I, p. 115).

76 S. Morintz și Gh. Bichir — Săpăturile de la Pădureni, Mat., Vrancea VI, p. 487.

77 S. Morintz și N. Harțuche, Săpăturile de la Tifești, Mat., VIII, p. 525.

78 Gh. Bichir, Noi contribuții la cunoașterea culturii materiale a carpilor în SCIV, 16, 1965, 4, p. 676.

79 V. Bobi, Contribuții la repertoriul arheologic al județului Vrancea (Dovezi ale continuității de locuire din secolele II—VII e.n.) VRANCEA St. și Com. VI, 1981, p. 100.

80 Gh. Bichir, Cultura Carpică, Ed. Academiei Române, București, 1873, p. 7.

81 Gh. Bichir, Dacii liberi în sec. II—III e.n., Revista de istorie, 3, tom. 33, 1980, p. 461.

cropolele de la Mărtinești⁸², Iugani⁸³, Coroteni⁸⁴ și așezarea de la Oreavu⁸⁵.

Din cercetările întreprinse în așezarea de la Oreavu și necropolele de la Mărtinești, Iugani și Coroteni, s-au putut culege date referitoare la ocupațiile de bază ale purtătorilor culturii Sintana de Mureș din această zonă, s-au făcut unele observații referitoare la cunoașterea riturilor și ritualurilor practicate.

Cercetările arheologice efectuate în așezările de la Lespezi-Homocea⁸⁶, Oreavu⁸⁷, și Olăreni⁸⁸ au dus la descoperirea unor complexe de locuire ce pot fi datate în sec. IV—VI e.n., față de complexe de locuire de la Gindești⁸⁹, Oreavu⁹⁰, Coroteni⁹¹, Palanca⁹², Dragosloveni⁹³ și Focșani⁹⁴ ce aparțin unei faze mai noi de locuire, fiind atribuite secolelor VI—VII e.n.

Cercetarea culturii materiale descoperite în aceste stațiuni arheologice, a scos la iveală importante date privind așezările și amplasarea lor, tipurile de locuințe, ocupații, meșteșuguri, relații de schimb, rituri și ritualuri de înmormintare. Cercetările de la Coroteni au dus la identificarea unui momint de inhumatie orientat creștinește, cele de la Gindești-necropolă au dus la identificarea unor morminte de incineratie și inhumatie.

Toate aceste dovezi arată conținutul culturii materiale de factură autohtonă din această epocă ce caracterizează cultura din veacurile anterioare ale cărei rădăcini coboară în orizonturile civilizației geto-dacilor. În această evoluție un rol important a revenit factorului roman și romano-bizantin.

Și tot cercetările arheologice ne arată că odată cu pătrunderea grupurilor de slavi în cursul celei de a doua jumătăți a secolului al VI-lea, a avut o anumită influență, stinjenind evoluția ascendentă a societății locale cu care slavii au venit în contact⁹⁵. Dar, cultura materială a băștinașilor nu s-a rupt de trunchiul romanității orientale sud-dunărene, evo-

82 V. Bobi, Considerații preliminare asupra celor două necropole de tip Sîntana de Mureș, de la Mărtinești și Iugani — Vrancea, în MEMORIA ANTI-QUITATIS, IX—XI, 1985, p. 205.

83 Ibidem.

84 Cu ocazia cercetărilor arheologice de la Coroteni — com. Sl. Bradului din anul 1983 conduse de V. Bobi, a fost identificată o necropolă birituală de tip Sintana de Mureș.

85 I. Mitrea, Cercetări arheologice privind secolele IV—XI în județul Vrancea, Studii și Comunicări, VRANCEA I, 1978, p. 45 și urm.

86 I. Mitrea, Descoperiri prefeudale din regiunea centrală estică a Carpaților orientali și din zona de contact cu podișul Moldovei, CARPICA I, 1968, p. 254.

87 Ibidem nota 85, p. 49.

88 Vezi nota 79 p. 105.

89 Vezi nota 79 p. 106.

90 Ibidem nota 85, p. 49.

91 Vezi nota 79 p. 107.

92 Ibidem nota 79, p. 107.

93 Ibidem nota 79, p. 107.

94 Ibidem nota 79, p. 107.

95 Dan Gh. Teodoru, Teritoriul est-carpatic în veacurile V—XI e.n. Iași 1979, p. 134.

luind în strîns contact cu aceasta. Transmiterea trăsăturilor de bază ale culturii Ipotești—Cîndești, culturii materiale ulterioare de tip Dridu, a confirmat astfel continuitatea elementului autohton pînă în sec. X—XI e.n.⁹⁶, încă din sec. al VIII-lea e.n., cristalizîndu-se o civilizație de aspect vechi românesc unitară și specifică întregului teritoriu de etnogeneză a poporului român⁹⁷, identificarea lui etnică ne mai constituind o problemă.⁹⁸

Și perioada de început de ev mediu aparținînd culturii Dridu (sec. VIII—XI) a fost cercetată în stațiunile de la Dragosloveni⁹⁹, Mărtinești¹⁰⁰, Cîmpineanca¹⁰¹, Budești¹⁰² etc.

De asemenea, descoperirea celor patru depozite de unelte meșteșugărești și agricole, arme de luptă de la Dragosloveni¹⁰³, Cîmpineanca¹⁰⁴, Budești¹⁰⁵ și Răstoaca¹⁰⁶, cit și a numeroase podoabe de factură romană și bizantină, monede și tezaure bizantine au sporit numărul descoperirilor arheologice, înregistrînd mai mult imaginea evoluției societății omenești pe întreg cuprinsul țării noastre, arătînd că societatea feudală românească s-a cristalizat în structuri organizatorice proprii, realizînd totodată un orizont original al culturii materiale și spirituale în secolele XI—XII și continuînd pînă în plină epocă feudală.

Astăzi, după 60 de ani, sîntem martorii fiecărui eveniment crucial din milenii ce alcătuiesc istoria acestui județ — istoria poporului român, acest milenar proces de acumulare a unui vast tezaur de civilizație materială și spirituală.

96 Victor Teodorescu, O nouă cultură arheologică recent precizată în țara noastră; *Cultura Ipotești — Cîndești* (sec. V—VII e.n.), Sesiunea de comunicări științifice a muzeelor de istorie — București, 1971, p. 114.

97 Dan Gh. Teodoru, Unele considerații privind încheierea procesului de formare a poporului român, în *AM*, IX, Ed. Academiei Române, p. 83.

98 I. Nestor, Contributions archéologiques au problème des Proto-Roumanus. La civilisation de Dridu, in *Dacia*, NS, II, 1958, p. 371—382.

99 Maria Comșa și Gh. Constantinescu, Depozitul de unelte și arme din epoca feudală timpurie descoperit la Dragosloveni (jud. Vrancea), în *SCIV*, 20, 1969, 3, p. 425—435.

100 În timpul cercetării necropolei din sec. IV e.n. de la Mărtinești în anul 1972 de către V. Bobi, a fost identificată și o locuință (bordei) din sec. X e.n.

101 Vezi nota 85, p. 53 și urm.

102 A. Paragină și Gh. Constantinescu, Descoperiri arheologice din sec. IX—XI pe teritoriul localității Budești (jud. Vrancea), St. și Com., *VRANCEA*, III, 1980, p. 71 și urm.

103 Ibidem nota 99.

104 Ibidem nota 101.

105 Ibidem nota 102.

106 A. Paragină, Un nou depozit de arme și unelte din feudalismul timpuriu, descoperit pe teritoriul jud. Vrancea, St. și Com., *VRANCEA* II, 1978, p. 41 și urm.

LES RECHERCHES ARCHÉOLOGIQUES SUR LE TERRITOIRE
DU DÉPARTEMENT DE VRANCEA
(1926 — 1986)

R é s u m é

En 1926 on a été effectuée la première recherche archéologique méthodique en Vrancea, à Bonțești, par V. Pârvan et a Virteșcoiu par Gr. Anițescu.

La première découverte archéologique dans notre département a été signalée en 1838, à Siscani.

À Domnești, a été identifiée un vase antropomorphe de grandes dimensions (publi. par E. Coliu en 1933 dans la revue „Mîlcovia“).

Après sa fondation le Musée d'histoire et d'ethnographie est devenu un centre de recherche, par son activité scientifique déployée parallèlement avec l'activité expositionnelle.

L'un des côtés les plus importantes de ses activités est celle de mettre au jour, d'étudier, de conserver et d'interpréter les vestiges archéologiques qui sont des preuves incontestables de la continuité millénaire dans l'espace de notre patrie. Dans la région des Carpathes de Courbure, le Musée d'histoire du Complex muséal de Vrancea déploie une véritable campagne de recherches archéologiques à la surface du sol et organise des chantiers archéologiques, au succès desquels une contribution importante a été jouée par la collaboration avec les instituts archéologiques de Bucarest et de Iași, on avec les autres musées du pays.

De 1955, on a commencé les fouilles archéologiques de Birsești, et dans les années 1956—1957 celles de Bonțești, Pădureni et en 1956 celles de Tîfești. On a suivi la recherche de l'habitat de Terchești (1964—1966) et après celle de Mînăstioara — Fîționești, Cîndești — Cetățuie (1960—1969), Dragosloveni (1967—1968), Mîrtinești (1972—1974), Iugani (1974—1975), Oreavu (1975), Cîmpineanca (1973—1974), Pufești (1970), Lespezi — Homocea (1975—1976), Adjudu-vechi (1974—1979), Palarica — Trechești (1978—1980))--